

Raspodjela dohotka i siromaštvo u Republici Hrvatskoj

Kolar, Sandro

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:061073>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Menadžment

Sandro Kolar

**RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Menadžment

Sandro Kolar

**RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Kolegij: Vođenje i ekonomski razvitak

JMBAG: 0149223675

e-mail: skolar@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc. Đula Borozan

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study Management

Sandro Kolar

**DISTRIBUTION OF INCOME AND POVERTY IN THE
REPUBLIC OF CROATIA**

Final paper

Osijek, 2020.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: SANDRO KOLAR

JMBAG: 0149223675

OIB: 82578167607

e-mail za kontakt: KOLARSANDRO@GMAIL.COM

Naziv studija: MENAĐMENT

Naslov rada: RASPODJELE DOHOTKA I SIROMAŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor/mentorica diplomskog rada: PROF. DR. SC. ĐULA BOBAGAN

U Osijeku, 3. RUJNA, 2020. godine

Potpis Sandro Kolar

RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

SAŽETAK

Ekonomska nejednakost povezuje se s pojmovima raspodjele dohotka i siromaštva populacije. Nejednakost u raspodjeli dohotka može utjecati na povećanje siromaštva društva. Raspodjela dohotka i siromaštva predstavlja razlike između dohodaka unutar zemlje te određuje stupanj kvalitete života. Predstavlja odnos između ljudi koji zarađuju dovoljno za osnovne ljudske potrebe te osoba koje uz zadovoljavanje osnovnih potreba imaju mogućnost ulaganja ostalog dijela dohotka. Problematika se očituje u razlikama između bogatih i siromašnih ljudi. Naime, nastoji se smanjiti jaz između bogatih i siromašnih, kako ne bih postojale velike socijalne razlike te kako se ne bi povećala ekonomska nejednakost društva. S toga, u radu se utvrđuje povezanost između nejednakosti, siromaštva i raspodjele dohotka. Države nastoje pronaći balans u raspodjeli dohotka kako bi se smanjila nejednakost i siromaštvo stanovništva. Potrebno je naglasiti kako se osim ekonomske nejednakosti treba posvetiti pojmu siromaštva, stopama rizika od siromaštva te ostalim kriterijima koji definiraju stope siromaštva u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. Kako bi se utvrdilo kako Republika Hrvatska stoji u odnosu na druge zemlje po pokazateljima siromaštva, primijenjene su statističke analize kojima se uspoređuju stope siromaštva u Republici Hrvatskoj s ostatkom Europske Unije. S obzirom na sam problem ekonomske nejednakosti i siromaštva, Republika Hrvatska zajedno sa Europskom unijom razvila je strategije u borbi protiv navedenih problema.

Ključne riječi: siromaštvo, nejednakost, pokazatelji siromaštva, dohodak, statistička analiza

DISTRIBUTION OF INCOME AND POVERTY IN THE REPUBLIC OF CROATIA

ABSTRACT

Economic inequality is associated with the notions of income distribution and population poverty. Inequality in income distribution can increase society's poverty. The distribution of income and poverty represents the differences between incomes within a country and determines the degree of quality of life. Represent the relationships between people who earn enough for basic human needs and people who meet basic needs have the opportunity to invest the rest of their income. The problem is evident in the differences between rich and poor people. Namely, those present reduced the gap between rich and poor so as not to achieve large social disparities so as not to increase the economic inequality of society. Therefore, the paper establishes a link between inequality, poverty and income distribution. States have revealed a balance in income distribution as they have reduced inequality and poverty of the population. It is necessary to emphasize that in addition to economic inequality, poverty should be positively affected, the risk of poverty and other criteria that defined poverty rates in the Republic of Croatia and the European Union should be stopped. In order to determine how the Republic of Croatia stands in relation to other countries in terms of poverty indicators, statistical analyzes were applied that established poverty rates in the Republic of Croatia with the rest of the European Union. Considering the problem of economic inequalities and poverty, the Republic of Croatia, together with the European Union, has developed a strategy to solve the stated problems.

Keywords: poverty, inequality, poverty indicators, income, statistical analysis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Struktura rada	1
1.3. Metodologija istraživanja	1
2. EKONOMSKA NEJEDNAKOST, RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVA KAO PROBLEMI SUVREMENOG DOBA	3
2.1. Pojam ekonomske nejednakosti	3
2.2. Pozitivni i negativni učinci nejednakosti	5
2.3. Uzroci ekonomske nejednakosti	6
2.4. Mjerenje ekonomske nejednakosti	7
2.5. Raspodjela dohotka i siromaštvo	8
2.6. Povezanost ekonomske nejednakosti sa raspodjelom dohotka i siromaštva	10
3. POKAZATELJI SIROMAŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD 2016. DO 2018. GODINE	12
3.1. Analiza ključnih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2016. do 2018. godine	12
3.2. Analiza stope rizika od siromaštva za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku u razdoblju od 2016. do 2018. godine	14
3.3. Analiza ostalih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine	15
3.4. Usporedba pokazatelja siromaštva na razini EU – 28 i Republike Hrvatske za 2018. godinu ¹⁷	
4. BORBA PROTIV SIROMAŠTVA	19
5. ZAKLJUČAK	21
LITERATURA	22
POPIS SLIKA	24
POPIS TABLICA	25

1. UVOD

Ekonomska nejednakost u raspodjeli dohotka i siromaštvo postaje globalan svjetski problem. Kao i cijeli svijet, Republika Hrvatska nastoji se boriti protiv siromaštva i nejednakosti u društvu. U završnom radu, naglaska se stavlja na povezanost nejednakosti s raspodjelom dohotka i siromaštva. Opće je poznato kako nepravedna preraspodjela dohotka može utjecati na nejednakost i siromaštvo stanovništva. Svaka država ima obvezu pronalaženja balansa, odnosno stvaranje ravnoteže između bogatstva i siromaštva u zemlji. Europska unija donijela je strategije za borbu protiv siromaštva, čije je potpisnik i Republika Hrvatska.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada je raspodjela dohotka i siromaštvo u Republici Hrvatskoj. Temeljni cilj rada je analizirati povezanost ekonomske nejednakosti s raspodjelom dohotka i povećanjem siromaštva društva. Sekundarni cilj rada je analizirati pokazatelje siromaštva u Republici Hrvatskoj te usporedba razine siromaštva stanovništva Republike Hrvatske s ostalim zemljama Europske unije.

1.2. Struktura rada

Završni rad strukturiran je u pet poglavlja rada. U uvodnom poglavlju definirani su predmet i cilj rada, struktura rada te metodologija istraživanja. U drugom dijelu rada, govori se o ekonomskoj nejednakosti, raspodjeli dohotka i siromaštva kao jednog od glavnih problema današnjice. Također, navedeni su i uzroci koji utječu na ekonomsku nejednakost te je obrađena problematika povezanosti nejednakosti, siromaštva i raspodjele dohotka. Nakon teorijskog dijela rada, u trećem dijelu, analizirani su pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine te su razmatrani pokazatelji siromaštva na razini Europske unije. Isti su uspoređeni s pokazateljima siromaštva Republike Hrvatske. Strategije za borbu protiv siromaštva u Republici Hrvatskoj prikazane su u četvrtom poglavlju rada. U zadnjem poglavlju dan je zaključak.

1.3. Metodologija istraživanja

Za izradu završnog rada korištene su sljedeće metode:

- deduktivna metoda – koja je korištena u radu s ciljem opisivanja teorijskih stajališta

- deskriptivna metoda – služi za opisivanje pojmova te raznih stajališta
- komparativna metoda – korištena je kako bi se napravila usporedba raznih aspekata i razmišljanja
- induktivna metoda – korištena je za donošenje zaključka na temelju dobivenih spoznaja
- statistička metoda – koristi se za opisivanje statističkih podataka

Prilikom izrade rada korišteni su različiti dostupni izvori i podaci. U teorijskom dijelu rada korištene su knjige te znanstveni časopisi i članci. Za analizu pokazatelja siromaštva korišteni su podaci sa stranice Državnog zavoda za statistiku.

2. EKONOMSKA NEJEDNAKOST, RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVO KAO PROBLEMI SUVREMENOG DOBA

U današnjem dobu globalizacije i razvoja novih tehnologija, javlja se problem ekonomske nejednakosti i siromaštva prilikom raspodjele dohotka. Promatrajući povijest, nejednakost i siromaštvo su pojmovi koji se konstantno vežu jedan uz drugi. Prilikom tumačenja i analiziranja siromaštva, u obzir se uzima nejednakost u raspodjeli dohotka, kao jedan od glavnih čimbenika koji utječe na siromaštvo neke zemlje. U daljnjem nastavku teorijskog dijela rada, obradit će se problematika raspodjele dohotka i siromaštva te će se navesti uzorci koji utječu na ekonomsku nejednakost.

2.1. Pojam ekonomske nejednakosti

U samom uvodu u problematiku rada, potrebno je definirati te pojmovno odrediti ekonomsku nejednakost. Nejednakost predstavlja neravnomjernu raspodjelu određenih materijalnih ili nematerijalnih dobara između dvije ili više osoba. Dragičević (2016) nejednakost definira kao odsustvo ravnomjerne raspodjele određene veličine naglašavajući kako nejednakosti mogu biti pojedinačne ili grupne. Razmatrajući problematiku suvremenih trendova međunarodne ekonomske nejednakosti, Dragičević (2016) prema Milanović (2005), navodi tri koncepta svjetske nejednakosti:

- Prvi koncept – nejednakost između država u kojoj se države promatraju kao jednake jedinice bez obzira na svoju teritorijalnu veličinu ili brojnost populacije. Takav način usporedbe nije detaljan i u većini slučajeva ne prikazuje pravu sliku između država koje se uspoređuju,
- Drugi koncept – nejednakost između država uzimajući u obzir teritorijalnu veličinu i veličinu populacije država koje se analiziraju. Za razliku od prvog koncepta, drugi koncept prikazuje realniju usporedbu država,
- Treći koncept – svjetska nejednakost, tj. globalna nejednakost koja podrazumijeva nejednakost između pojedinca na globalnoj razini.

Prema definiciji Europske komisije (2017), nejednakost predstavlja višedimenzionalni problem koji se, sukladno tome može promatrati u različitim dimenzijama. Tablicom 1. su dani ključni pojmovi nejednakosti te definicije istog.

Tablica 1. Ključni pojmovi nejednakosti

Vrste nejednakosti	
Dohodovna nejednakost	Predstavlja način raspodjele dohotka koji je ostvaren u gospodarstvu i to među stanovništvom. Izračunava se na razini kućanstva, odnosno, zbrajanjem dohotka svih članova kućanstva te se ponderira s brojem članova i njihovim godinama.
Nejednakost u bogatstvu	Bogatstvo je uglavnom neravnomjernije raspodijeljeno od dohotka zbog nasljeđivanja i porasta cijena nekretnina.
Nejednakost mogućnosti	Mogućnost je teško izmjeriti jednako kao i jamčiti svima jednake mogućnosti za uspjeh.

Izvor: Vlastita izrada autora prema Europska komisija (2017). Rješavanje problema nejednakosti. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-addressing-inequalities_hr.pdf (pristupljeno, 14.07.2020.)

Tablicom 1. prikazano je pojmovno određenje nejednakosti. Dohodovna nejednakost odnosi se na raspodjelu dohotka između određene populacije, mjeri se zbrajanjem svih dohodaka unutar kućanstva te se dijeli sa brojem članova kućanstva. Za razliku od dohodovne nejednakosti, nejednakost u bogatstvu je izrazito neravnopravna zbog raznih čimbenika koji utječu na bogatstvo zajednice ili pojedinca. S obzirom da se svaki pojedinac razvija u drugačijim uvjetima i okolnostima, teško je izmjeriti i jamčiti svima jednake mogućnosti. Mogućnosti se razlikuju ovisno o mjestu rođenja pojedinca, njegovim životnim odlukama, sreći te brojnim drugim čimbenicima. Upravo iz tog razloga, dolazi do nejednakosti između svake individue.

Dohodovna nejednakost i nejednakost mogućnosti nalaze se u korelaciji. Ukoliko je nejednakost mogućnosti izrazito naglašena, dolazi do veće dohodovne nejednakosti. Naime, ukoliko članovi određenog kućanstva imaju slabije ukupne prihode, sljedeća generacija će imati manje mogućnosti za ostvarivanje uspjeha. To će u konačnici dovesti do dohodovne nejednakosti. Prilikom tumačenja nejednakosti važno je uzeti u obzir sve vrste nejednakosti kako bi se mogao utvrditi što pravedniji razlog i uzrok nastanka nejednakosti. Zbog nemogućnosti utjecaja na ravnopravnu podjelu dohotka, ekonomska nejednakost postaje jedna od glavnih problema današnjice.

2.2. Pozitivni i negativni učinci nejednakosti

Promatrajući nejednakost u suvremenom dobu, vidljivo je postojanje pozitivnih i negativnih učinaka na društvo kao cjelinu. Pregled pozitivnih i negativnih učinaka dan je tablicom 2.

Tablica 2. Pozitivni i negativni učinci nejednakosti

Pozitivni učinci nejednakosti	Negativni učinci nejednakosti
<ul style="list-style-type: none">• Poticanje ulaganja u ljudski kapital• Mobilnost stanovništva• Poticanje inovacija	<ul style="list-style-type: none">• Ugrožavanje gospodarskog rasta• Ugrožavanje socijalne kohezije i osjećaja pripadnosti• Veliki jaz između bogatih i siromašnih

Izvor: Vlastita izrada autora prema Europska komisija (2017). Rješavanje problema nejednakosti. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-addressing-inequalities_hr.pdf (pristupljeno, 14.07.2020.)

Postojanje određene nejednakosti u društvu potiče na ulaganje u ljudski kapital, mobilnost stanovništva te potiče na razvoj tehnologija i inovacija. Međutim, prevelika ekonomska nejednakosti dovodi do otežanog gospodarskog rasta. Europska komisija (2017) navodi kako dolazi do prevelikih oscilacija u društvu, drugim riječima, stvara se jaz između onih koji imaju „sve“ i onih koji „nemaju ništa“ te se gubi srednji sloj. Najveći problem današnjice je upravo gubitak srednjeg sloja ljudi, odnosno, postojanje izrazito bogatih i izrazito siromašnih. Opće je poznato da je najpoželjnije imati najviše stanovništva u srednjem sloju što povećava ekonomski i gospodarski rast zemlje. Kada je riječ o negativnim učincima nejednakosti, potrebno je istaknuti i ugrožavanje socijalne kohezije i osjećaja pripadnosti društvu. Ugroza socijalne pravednosti je prema Ekonomskoj komisiji (2017) vidljiva ukoliko je visoka razina nejednakosti posljedica većeg broja ljudi koji žive u siromaštvu, a koji su izloženi teškoj oskudici, beskućništvu i socijalnoj isključenosti.

Sukladno navedenom, većina zemalja teži postizanju smanjenja ekonomske nejednakosti među ljudima. Raznim mjerama i politikama države nastoje regulirati nejednakost u raspodjeli dohotka i siromaštva. Postojanje nejednakosti ima određene pozitivne osobine; međutim, nejednakost usporava ekonomskirast države. S toga, svaka država nastoji smanjiti jaz i razlike u društvu.

2.3. Uzroci ekonomske nejednakosti

Ekonomska nejednakost podložna je utjecaju brojnih elemenata i čimbenika. Svaka država suočava se s drugačijim uzrocima nejednakosti. Važno je poznavati uzroke nastanka ekonomske nejednakosti kako bi se raznim mjerama i politikama nastojalo smanjiti postojanje nejednakosti u društvu.

Europska komisija (2017) navodi sljedeće uzroke ekonomske nejednakosti:

- nezaposlenost,
- neodgovarajuća preraspodjela poreza i dr. naknada,
- nejednaka raspodjela tržišnog dohotka,
- brze promjene u suvremenom dobu,
- način življenja i sl.

Nezaposlenost predstavlja ključni problem u procesu stvaranja ekonomske nejednakosti u svakom smislu riječi. No potrebna je dublja analiza kako bi se ustanovilo zašto uopće dolazi do povećanja nezaposlenosti. Globalizacijski rast rezultirao je otvaranjem velikog broja novih radnih mjesta, povećanjem ponude poslova, otvaranjem novih tržišnih puteva i slično. Usprkos navedenim prednostima, nezaposlenost je i dalje prisutna, a istovremeno raste i ekonomska nejednakost. Jedan od razloga povećanja nezaposlenosti je neusklađenost između pojave novih tehnologija, znanja i vještina. Dolaskom globalizacije u modernom društvu, događaju se brojne promjene koje povećavaju nejednakost među ljudima. Zbog automatizacije dolazi do smanjenje zaposlenosti te se povećava potreba za prekvalifikacijom. Također, povećava se razlika između plaća visokokvalificirane radne snage te poslova koji zahtijevaju osobe s nižom razinom obrazovanja.

Uz nezaposlenost, jedan od većih uzroka nejednakosti je neodgovarajuća preraspodjela poreza i drugih naknada. Država nastoji pronaći balans, odnosno, ravnotežu prilikom preraspodjele poreza i drugih naknada. Povećanjem socijalnih naknada, po uzoru na određene zemlje Europske unije, mogućnost obrazovanja je dostupna i ljudima koji nisu odrasli u visokoobrazovanim obiteljima te obiteljima koje nemaju mogućnosti školovanja mladih ljudi. Na taj način povećat će se broj obrazovanih ljudi koji su dostupni tržištu za zapošljavanje. Time dolazi do smanjenja nezaposlenosti, a samim time povećat će se i prihodi države te općenito životni standard neke zemlje. To će rezultirati smanjenjem ekonomske nejednakosti. S druge strane, države vode brigu o količini i načinu raspodjele socijalnih davanja kako ne bi došlo do

povećanja nezaposlenosti. Ukoliko su socijalna davanja visoka, mnogi pojedinci nemaju značajan motiv za zapošljavanje. Potrebno je konstantno voditi računa o usklađenosti nezaposlenosti i preraspodjele poreza i drugih naknada.

Na ekonomsku nejednakost utječu brojni problemi suvremenog doba, poput neravnopravne raspodjele tržišnog dohotka koja u konačnici utječe na povećanje jaza između bogatih i siromašnih. Također, nejednakosti pridonose i brze tehnološke promjene te ubrzan način života.

2.4. Mjerenje ekonomske nejednakosti

Ekonomska nejednakost predstavlja jedan od ključnih problema današnjice. Brojni ekonomisti i znanstvenici koriste razne metode za utvrđivanje i analiziranje nejednakosti stanovništva. Mjerenjem ekonomske nejednakosti utvrđuje se stupanj nejednakost društva ili populacije. Osobito su popularne neke od sljedećih metoda za mjerenje ekonomske nejednakosti u svijetu:

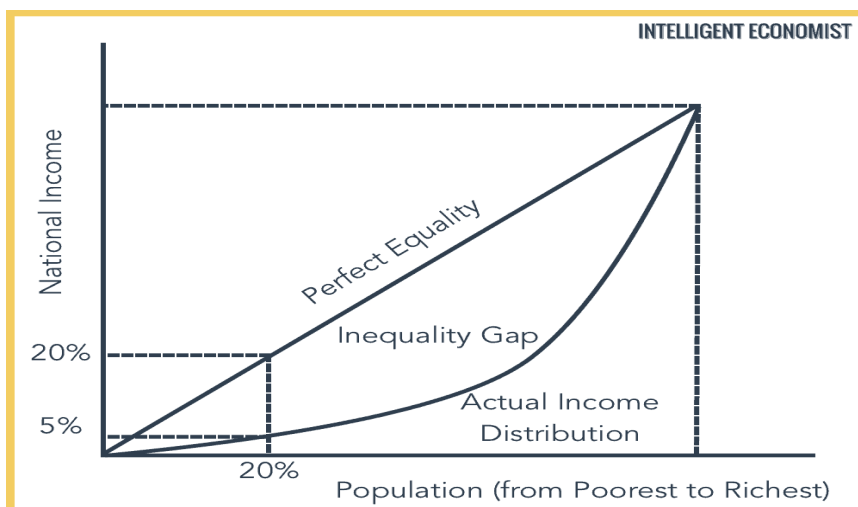
- omjer S80/S20
- Ginijev koeficijent
- Lorenzova krivulja.

Omjer S80/S20 jedna je od mjera kojom se utvrđuje ekonomska nejednakost. Prema Europskoj komisiji (2017) navedenim omjerom mjeri se godišnji dohodak 20% najbogatijeg i najsiromašnijeg stanovništva. Ukoliko je visok omjer, nejednakost je veća i obrnuto, ukoliko je manji omjer, ekonomska nejednakost je manja. U slučajevima kada je omjer 1, situacija je idealna, odnosno, nema velike razlike između bogatih i siromašnih. S druge strane, kada omjer pokazuje primjerice 3, to označava da je 3 puta više bogatih u odnosu na siromašne.

Ginijev koeficijent se koristi vrlo često prilikom mjerenja nejednakosti. Predstavlja jednu od poznatijih mjera kojom se utvrđuje stupanj nejednakosti. „Njime se mjeri raspodjela dohotka uspoređivanjem dohodovnog položaja svakog kućanstva u odnosu na sva druga kućanstva. Zbog njegovih se svojstava koeficijent izražava kao postotna vrijednost između 0 i 100“ (Europska komisija, 2017:4). Ukoliko bi Ginijev koeficijent bio 0, to znači da nejednakost ne postoji, odnosno, prevladava potpuna jednakost. S druge strane, Europska komisija (2017) navodi ukoliko je koeficijent 100, to znači da dohodak gospodarstva pripada samo jednoj obitelji, tj. kućanstvu.

Lorenzova krivulja prikazuje grafički nejednakosti. Radi lakšeg tumačenja navedene krivulje, slikom 1. dan je primjer Lorenzove krivulje.

Slika 1. Lorenzova krivulja

Izvor: Intelligent Economicst. The Lorenz Curve. Dostupno na:

<https://www.intelligenteconomist.com/lorenz-curve/> (pristupljeno 15.07.2020.)

Slikom 1. prikazane su dvije krivulje. Prva krivulja predstavlja savršene uvijete, odnosno, savršenu jednakost. Druga krivulja predstavlja Lorenzovu krivulju. Ferencak (2003) govori kako pravac koji proizlazi iz ishodišta pod kutom od 45 stupnjeva predstavlja savršenu raspodjelu dohotka. Navedeni pravac pokazuje kako 20% kućanstava ostvaruje, tj. realizira 20% dohotka, 30% kućanstava realizira 30 % dohotka i sl. Ispod navedene krivulje, nalazi se Lorenzova krivulja koja predstavlja odmak od savršene jednakosti. Što je Lorenzova krivulja bliža navedenom pravcu, to je manji jaz između raspodjele dohotka i bogatstva. Drugim riječima, manja je nejednakost. S druge strane, što se Lorenzova krivulja nalazi dalje od pravca savršene jednakosti, povećava se jaz između raspodjele dohotka i bogatstva, odnosno, nejednakost.

2.5. Raspodjela dohotka i siromaštvo

Kao što je u prethodnim poglavljima rada rečeno, nejednakost je vidljiva posebno kod raspodjele dohotka. Dohodak predstavlja važan čimbenik koji utječe na ekonomski prosperitet kako pojedinca tako i društva u cjelini. „Dohodak se računa kao zbroj svih tekućih novčanih i nenovčanih primanja članova kućanstva. Dohoci su obuhvaćeni u neto iznosu, nakon plaćenih doprinosa za socijalno osiguranje i poreza na dohodak“ (Nestić, 2002:1112).

Prema Nestić (2002) dohodak uključuje sljedeće stavke:

- dohodak od nesamostalnog rada kao što su plaće, regres, naknade i sl.,
- dohodak od obrta i samostalne djelatnosti,
- dohodak od imovine,
- mirovine, socijalna davanja, socijalno osiguranje,
- i sl.

Prilikom usporedbe nejednakosti između država, potrebno je promatrati dohodak po stanovniku. Opće je poznato kako su zemlje smještene na sjevernijem dijelu sfere razvijenije, odnosno, imaju veći dohodak po stanovniku, od zemalja koje se nalaze južnije. Dohodak predstavlja stupanj bogatstva neke zemlje. Države koje imaju veći dohodak po stanovniku su većinom bogatije zemlje. S toga, zemlje koje se nalaze sjevernije su bogatije od onih koje se nalaze južnije.

U današnje vrijeme dolazi do stvaranja sve veće razlike između bogatih i siromašnih zemalja. Brojni autori navode kako zemlje koje su bile bogate su sve bogatije, dok one siromašnije sve više zaostaju za bogatijim zemljama. Siromašne zemlje imaju veću nezaposlenost što povećava nejednakost društva. S druge strane, bogate zemlje osim veće zaposlenosti posjeduju bolju tehnologiju, visokoobrazovane ljude, kvalitetu života, a što utječe na smanjenje nejednakosti u raspodjeli dohotka.

Važno je odrediti koliko raspodjela dohotka utječe na siromaštvo određene zemlje. Cini i dr. (2011) navode kako preraspodjela dohotka od bogatih na ostale skupine društva ne mora značajno smanjiti siromaštvo zemlje, ali može umanjiti nejednakost. Također, govore kako je za smanjivanje siromaštva važan odabir pravilnog načina raspodjele dohotka, odnosno, dolazi li reducirani dohodak prema siromašnima.

Prilikom preraspodjele dohotka, većina zemalja se zalaže za pružanje barem minimalne socijalne zaštite pojedinca i obitelji. Prema Jurkoviću (2002) preraspodjela dohotka uključuje oporezivanje dohotka, imovine, luksuznih proizvoda i usluga te socijalne transfere. Cini i dr. (2011) navode kako u socijalne transfere spadaju besplatno zdravstveno osiguranje, obrazovanje, dječji doplatak, određene naknade, socijalne pomoći i sl. Pružanjem socijalnih pomoći ugroženim skupinama društva nastoji se stvoriti ravnoteža društva. Brojne zemlje rade to na način da oporezuju visoke dohotke i preusmjeravaju ih siromašnoj skupini ljudi. Sukladno navedenom, teži se konstantnoj ravnoteži, odnosno, postizanju balansa između siromaštva i bogatstva.

2.6. Povezanost ekonomske nejednakosti s raspodjelom dohotka i siromaštva

Prilikom tumačenja nejednakosti, konstantno se spominje i siromaštvo. Kad god se rade određene analize vezane uz nejednakost, u obzir se uzima i stupanj siromaštva. „Koncept nejednakosti u raspodjeli bogatstva i dohotka siromaštvo definira kao nemogućnost zadovoljenja potreba ili sudjelovanja u društvenim aktivnostima koje u određenom društvu (u nacionalnom, državnom kontekstu) i vremenu čine sastavni dio pristojnog, prihvatljivog i odobranog životnog standarda“ (Sućur, 2001:78). Sukladno navedenoj definiciji, Odoabaša (2012) objašnjava kako treba razlikovati relativno i apsolutno siromaštvo. Ukoliko netko pripada skupini relativnog siromaštva, posjeduje manje materijalnih stvari od drugih; međutim, može imati dovoljno za zadovoljenje osnovnih potreba. S druge strane, ako pojedinac ili kućanstvo ne posjeduje sredstva dovoljna za osiguranje minimalnih životnih potreba, tada pripada u skupinu apsolutnog siromaštva. U koju skupinu pojedinac pripada, ovisi o mjesečnom ili godišnjem dohotku kojeg osoba ostvaruje. Iz navedenog se zaključuje, kako se siromaštvo ne promatra samo s obzirom na nejednakosti između osoba, već i s obzirom na stupanj zadovoljavanja osnovnih životnih potreba.

Nejednakost i siromaštvo se često znaju izjednačavati; međutim, oni nisu istoiznačnice. „Ako rastu nejednakosti, to nužno ne govori da se pogoršava položaj siromašnih i obratno. Dva društva mogu imati isti stupanj nejednakosti u raspodjeli resursa, ali različito siromaštvo i očekivanja“ (Cini i dr., 2011:123). Potrebno je odvojeno promatrati siromaštvo i nejednakost. Ukoliko je u određenoj zemlji preveliki jaz u društvu, to ne mora odmah značiti da u toj zemlji postoji značajna zastupljenost siromašnih osoba.

Također, Cini i dr. (2011) navode kako se ne moraju koristiti iste strategije za suzbijanje siromaštva i nejednakosti. U određenim slučajevima, poduzete političke mjere mogu smanjiti siromaštvo, ali ne moraju utjecati na smanjivanje nejednakosti u zemlji. Nasuprot navedenom, mjere za smanjenje nejednakosti u društvu ne moraju utjecati na siromaštvo. Upravo iz tog razloga, vidljivo je da siromaštvo i nejednakost nisu u tolikoj mjeri ovisni jedni o drugom, odnosno, ne može ih se izjednačavati. Međutim, ne može se reći da međusobno ne utječu jedan na drugog.

Raspodjela dohotka veže se uz pojmove ekonomske nejednakosti i siromaštva. Pravilnom raspodjelom nastoji se smanjiti siromaštvo te nejednakost u društvu. Kao što je prethodno navedeno, raspodjela dohotka može smanjiti siromaštvo, ali ne mora utjecati na smanjenje nejednakosti i obrnuto. Raspodjela dohotka od bogatih prema siromašnima, može utjecati na

smanjenje nejednakosti, ali ne mora smanjiti prisutnost siromaštva u zemlji. Međutim, prevelika prisutnost nejednakosti u raspodjeli dohotka znatno povećava siromaštvo u društvu. Danas se sve više pojavljuje nova ekonomska nejednakost, posebice u razvijenim zemljama. Odoabaša (2012) navodi kako je uzrok „nove“ nejednakosti upravo kriva preraspodjela dohotka. Objašnjava kako tek mali dio populacije uzima najviše koristi od ekonomskog napretka gospodarstva, dok većina stanovništva nema ekonomske koristi. Korist od preraspodjele dohotka dobiva jako malo ljudi ili kriva skupina ljudi te se samim time povećava nejednakost u društvu. Iz navedenog se zaključuje kako pogrešna preraspodjela dohotka povećava nejednakost i siromaštvo u društvu.

3. POKAZATELJI SIROMAŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD 2016. DO 2018. GODINE

Nakon iznošenja teorijskih postavki rada, u ovom poglavlju su analizirani pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj i to u razdoblju od 2016. do 2018. godine. Također, napravljena je usporedba pokazatelja siromaštva na razini Europske unije, odnosno, određenih zemlja članica Europske unije i Republike Hrvatske. Statistički podaci su dostupni na službenim stranicama Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

3.1. Analiza ključnih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2016. do 2018. godine

Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti se u Republici Hrvatskoj računaju svake godine i to temeljem Ankete o dohotku stanovništva. Ona je prema informacijama dostupnim na službenim stranicama Državnog zavoda za statistiku usklađena s uredbama Europske unije i Eurostatovom metodologijom propisanom za istraživanje *Statistics on Income and Living Conditions* (EU – SILC). Kada je riječ o pokazateljima koji se računaju u sklopu Ankete o dohotku stanovništva, Državni zavod za statistiku (2018) pokazuje kako se pokazatelji temelje na konceptu relativnog siromaštva koji u obzir uzima raspoloživ dohodak kućanstva, broj članova kućanstva te distribuciju samog dohotka unutar populacije. Stopa rizika od siromaštva se smatra temeljnim pokazateljem, a označava postotak osoba koje imaju raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika za siromaštvo.

Kod primjene ovog postotka, potrebno je istaknuti kako on ne pokazuje koliko je osoba stvarno siromašno, već koliko osoba ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva koji je postavljen na 60% srednje vrijednosti ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih osoba. Ključni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj su: stopa rizika od siromaštva, osobe u riziku od siromaštva ili socijalne uključenosti u %, osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada u %, prag rizika od siromaštva u kunama za jednočlana kućanstva kao i za kućanstva s dvije odrasle osobe i dvoje djece, prosjek raspoloživog dohotka po kućanstvima u kunama kao i prosjek ekvivalentnog raspoloživog dohotka u kunama. U cilju analize ključnih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj, razmatrano je trogodišnje vremensko razdoblje – razdoblje od 2016. do 2018. godine, a pokazatelji su dani Tablicom 3.

Tablica 3. Ključni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj	2016.	2017.	2018.
Stopa rizika od siromaštva u %	19,9	20,0	19,3
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti %	28,5	26,4	24,8
Osobe koje žive u kućanstvu s vrlo niskim intenzitetom rada u %	13,3	12,2	11,2
Prag rizika od siromaštva u kunama			
• Jednočlano kućanstvo	25 668	28 070	29.820
• Kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece	53 903	58 946	62.622
Stopa rizika od siromaštva određena prema 2012. godini u %	19,9	15,3	13,9
Prosjek raspoloživog dohotka po kućanstvu u kunama	86 550	92 334	97 870
Prosjek ekvivalentnog raspoloživog dohotka u kunama	47 442	51 610	55 018

Izvor: Vlastita izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti za 2016., 2017. i 2018. godinu. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm i https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-01_01_2017.htm (pristupljeno, 16.07.2020.)

Stopa rizika od siromaštva najvažniji je pokazatelj siromaštva. Razmotri li se kretanje ovog pokazatelja u razdoblju od 2016. do 2018. godine u Republici Hrvatskoj, uočavaju se oscilacije

u kretanju samog pokazatelja siromaštva. Pri tome je potrebno istaknuti kako stopa rizika od siromaštva oscilira na razini od oko 20% u promatranom razdoblju. Slijedeći pokazatelj siromaštva i socijalne isključenosti razmatrani u ovom radu, postotak je osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Riječ je o postotku osoba koje se nalaze u riziku od siromaštva ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. Razmotri li se kretanje ovog pokazatelja u vremenskom razdoblju od 2016. do 2018. godine, uočava se tendencija pada postotka osoba koje su se nalazile u riziku od siromaštva ili su živjele u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. Najveća stopa postotka osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti bila je zabilježena u 2016. godini kada je iznosila 28,5% dok je najniža bila u 2018. godini te je iznosila 24,8%.

Pokazatelj osoba koje žive u kućanstvu s vrlo niskom stopom rada se odnosi na osobe koje su u dobi od 0 do 59 godina, a žive u kućanstvima čiji je intenzitet rada manji od 0,2. U razdoblju od 2016. do 2018. godine, postotak osoba koje žive u kućanstvima s vrlo niskom stopom rada je zabilježio tendenciju pada, pri čemu je potrebno reći kako je najveći bio 2016. godine kada je iznosio 13,3% dok je najniži bio u 2018. godini kada je iznosio 11,2%. Prag rizika od siromaštva u razdoblju od 2016. do 2018. godine, zabilježio je tendenciju rasta i za jednočlana kućanstva i za kućanstva s dvije odrasle osobe i dvoje djece.

Stopa rizika od siromaštva određena prema 2012. godini je pokazatelj koji prema Državnom zavodu za statistiku (2018) predstavlja pokazatelj koji u obzir uzima promjene u troškovima života te je izračunat prema deflacioniranom pragu rizika od siromaštva iz 2012. godine. Razmotri li se kretanje ovog pokazatelja u trogodišnjem vremenskom razdoblju u kontekstu ovog rada, moguće je uočiti tendenciju pada budući da je najveća stopa rizika od siromaštva određena prema 2012. godini bila zabilježena u 2016. godini te je iznosila 19,9%, dok je najniža bila zabilježena u 2018. godini te je iznosila 13,9%.

Prosjek raspoloživog dohotka kao pokazatelj siromaštva i socijalne isključenosti, u razdoblju od 2016. do 2018. godine je kao i prosjek ekvivalentnog raspoloživog dohotka zabilježio tendenciju rasta te su najniži bili u 2016. godini.

3.2. Analiza stope rizika od siromaštva za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Kao što je navedeno, stopa rizika od siromaštva najznačajniji je pokazatelj siromaštva neke zemlje. Sukladno tome, u ovom poglavlju rada usporediti će se stopa rizika od siromaštva za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku u razdoblju od 2016. do 2018. Jadranska Hrvatska svoje

gospodarstvo bazira uglavnom na turizmu, dok je gospodarstvo Kontinentalne Hrvatske bazirano na poljoprivedi. Stopa rizika od siromaštva za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku prikazane su tablicom 4.

Tablica 4. Stopa rizika od siromaštva Jadranske i Kontinentalne Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Stopa rizika od siromaštva u razdoblju od 2016. do 2018. godine	2016.	2017.	2018.
Republika Hrvatska	19,9	20	19,3
• Stopa rizika od siromaštva u %			
Jadranska Hrvatska	15,8	18,5	18,4
• Stopa rizika od siromaštva u %			
Kontinentalna Hrvatska	21,9	20,7	19,7
• Stopa rizika od siromaštva u %			

Izvor: Vlastita izrada autora prema Državnom zavodu za statistiku (2020). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti za 2016., 2017. i 2018. godinu. Dostupno na:

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm,

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm i

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-01_01_2017.htm (pristupljeno, 16.07.2020.)

Promatrajući trogodišnje razdoblje, vidljivo je da je znatno veća stopa rizika od siromaštva za Kontinentalnu Hrvatsku u odnosu na Jadransku. Iz navedene tablice, primjećuje se porast stope rizika od siromaštva na području Jadranske Hrvatske. Godine 2016. stopa rizika iznosila je 15,8 %, dok je 2018. godine stopa rizika iznosila 18,4%. Međutim, iz godine u godinu stopa rizika od siromaštva na prostoru Kontinentalne Hrvatske se smanjuje; tako je 2016. godine iznosila 21,9% dok se 2018. godine smanjila na 19,7%.

3.3. Analiza ostalih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Osim ključnih pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj, analizirat će se i dodatni pokazatelji koji ukazuju na stupanj siromaštva određene zemlje. U dodatne pokazatelje siromaštva ubrajaju se: omjer S80/S20, Ginijev koeficijent, relativni jaz rizika od siromaštva, raspršenost oko praga rizika siromaštva u % te stopa rizika siromaštva prema statusu stanovanja

izraženog u postotku. U cilju analize dodatnih pokazatelja, razmatrano je razdoblje od 2016. do 2018. godine te je prikazano tablicom 5.

Tablica 5. Dodatni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Dodatni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj	2016.	2017.	2018.
Nejednakost distribucije dohotka (Omjer S80/S20)	5,1	5,0	5,0
Ginijev koeficijent	30,0	29,9	29,7
Relativni jaz rizika od siromaštva u %	28,8	26,0	28,9
Raspršenost oko praga rizika od siromaštva u %			
• 40 - postotni prag	8,6	8,1	8,3
• 50 – postotni prag	13,4	13,4	13,6
• 70 – postotni prag	26,6	27,4	26,2
Stopa rizika od siromaštva prema statusu stanovanja u %			
• Stanar	26,2	30,9	29,7
• Vlasnik ili stanuje za besplatno	19,7	19,6	18,9

Izvor: Vlastita izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti za 2016., 2017. i 2018. godinu. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm i https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-01_01_2017.htm (pristupljeno, 16.07.2020.)

Omjer S80/S20 prikazuje nejednakost preraspodjele dohotka te obuhvaća 20% najbogatijeg i 20% najsiromašnijeg stanovništva. Tablicom 5. prikazano je da omjer u promatranom trogodišnjem razdoblju iznosi 5,0, što znači da je pet puta više bogatijih stanovnika primalo dohodak u odnosu na onih 20% stanovnika s nižim dohotkom.

Kada se promatra Ginijev koeficijent, kao što je već prethodno navedeno važno je znati da 0 označava savršenu jednakost, odnosno, da ekonomska nejednakost nije prisutna u promatranjoj zemlji. S druge strane, 100 znači da je nejednakost potpuna. Drugim riječima, jedno kućanstvo

ima monopol u društvu. U Republici Hrvatskoj navedeni koeficijent u 2016. godini bio je 30 te se svake godine bilježi smanjenje koeficijenta. To znači, da se smanjuje nejednakost raspodjele dohotka.

Prag rizika od siromaštva u većini slučajeva postavljen je na 60%. Navedenom tablicom, prikazuje se raspršenost oko praga rizika ukoliko se radi o 40,50 ili 70 postotnom pragu. Vidljivo je da u 2016. godini za 40- postotni prag stopa rizika od siromaštva iznosila je 8,6%, za 50-postotni prag iznosila je 13,4% te za 70- postotni prag iznosila je 26,6%. Promatrajući trogodišnje razdoblje, nisu zabilježene značajne oscilacije.

Promatrajući stopu rizika od siromaštva prema statusu stanovanja, vidljivo je da su rizičnije one skupine ljudi koji su stanari, od onih koji su vlasnici ili žive besplatno.

3.4. Usporedba pokazatelja siromaštva na razini EU – 28 i Republike Hrvatske za 2018. godinu

U cilju razmatranja kretanja pokazatelja siromaštva, u ovom potpoglavlju su razmatrani pokazatelji siromaštva na razini EU-28 te su uspoređeni s pokazateljima siromaštva na razini Republike Hrvatske. Njihov je prikaz dan Tablicom 6.

Tablica 6. Usporedba pokazatelja siromaštva na razini EU-22 i Republike Hrvatske u 2018. godini

Pokazatelji siromaštva/ zemlje	Stopa rizika od siromaštva (%)	Kvintilni omjer	Ginijev koeficijent	Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera (%)	Stopa rizika od siromaštva, nisu uključene mirovine i socijalni transferi
Austrija	14,3	4,0	26,8	25,2	43,3
Belgija	16,4	3,8	25,6	25,2	42,4
Bugarska	22,0	7,7	39,6	29,5	45,3
Cipar	15,4	4,3	29,1	24,2	36,9
Češka	9,6	3,3	24,0	15,6	34,0
Danska	12,7	4,1	27,8	24,1	39,2
Estonija	21,9	5,1	30,6	29,8	38,7
Finska	12,0	3,6	25,9	25,9	43,2

Grčka	18,5	5,5	32,3	23,0	50
Hrvatska	19,3	5,0	29,7	25,7	42,9
Italija	20,3	6,1	33,4	25,9	45,8
Letonija	23,3	6,8	35,6	28,8	39,2
Litva	22,9	7,1	36,9	29,7	41,8
Mađarska	12,8	4,4	28,7	24,6	45,9
Malta	16,8	4,3	28,7	24,2	37,0
Nizozemska	13,4	4,0	27,0	21,9	38,0
Poljska	14,8	4,3	27,8	24,4	44,8
Portugal	17,3	5,2	32,1	22,7	43,7
Rumunjska	23,5	7,2	35,1	28,0	45,9
Slovenija	13,3	3,4	23,4	23,4	40,5
Španjolska	21,5	6,0	33,2	27,9	44,6
Švedska	16,4	4,1	27,0	28,8	44,3

Izvor: Vlastita izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm (pristupljeno, 16.07.2020.)

Prema izvješću Državnog zavoda za statistiku, pokazatelji siromaštva u 2018. godini nisu bili dostupni za sve zemlje Europske unije. Tako su zemlje za koje nisu bili dostupni podaci Europske unije o pokazateljima siromaštva u 2018. godini: Francuska, Irska, Luksemburg, Njemačka, Slovačka te Ujedinjeno kraljevstvo. Među zemljama s najvećom stopom rizika od siromaštva potrebno je navesti sljedeće zemlje Europske unije: Rumunjska (23,5%), Letonija (23,3%), Litva (22,9%), Bugarska (22,0%), Estonija (21,9%), Španjolska (21,5%), Italija (20,3%) i Republika Hrvatska (19,3%). Od zemalja Europske unije s najnižom stopom rizika siromaštva potrebno je istaknuti prema Državnom zavod za statistiku (2020): Češku koja je zabilježila stopu rizika siromaštva od 9,6%, Finsku koja je zabilježila stopu rizika siromaštva od 12% kao i stopu rizika siromaštva Danske koja je zabilježila stopu rizika od siromaštva 12,7%.

4. BORBA PROTIV SIROMAŠTVA

Borba protiv siromaštva predstavlja ključni problem kako Hrvatske, tako i čitave Europske unije. Sukladno navedenom, cilj Europske unije uz održavanje mira je i suzbijanje siromaštva. Europska unija provodi i osmišljava razne programe u borbi protiv siromaštva. Programima koji slijede strategiju „Europa 2020“ nastoji se zemlje članice Europske unije potaknuti i uključiti u borbu protiv siromaštva, smanjivanja socijalnih razlika te stvaranja održivog razvoja.

Republika Hrvatska je od 2014. godine usvojila program koji je u skladu s programima Europske unije, a odnosi se na suzbijanje siromaštva i nejednakosti u društvu. Navedenim programom, Republika Hrvatska nastoji u razdoblju od 2014. do 2020. godine smanjiti nejednakost i siromaštvo u državi.

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2020) navodi sljedeće kategorije i smjernice u borbi protiv siromaštva:

1. Obrazovanje i cjeloživotno učenje – omogućavanje ravnopravnog predškolskog odgoja i jednakog obrazovanja svoj djeci, omogućavanje obrazovanja djeci slabijeg imovinskog statusa, ravnopravno obrazovanje nacionalnih manjina, osiguranje prijevoza svim učenicima, stipendiranje studenata sa poteškoćama i slabijeg imovinskog statusa i sl.
2. Zapošljavanje i pristup zapošljavanju - poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja, osiguranje sigurnosti zaposlenika, mjere za poticanje postojećih djelatnosti, osiguranje jednakih prava djelatnika, poticanje na zapošljavanje u deficitarnim sektorima, poticanje malih poduzetnika itd.
3. Stanovanje i dostupnost energije – poticanje gradnje stanova ili kuća sa boljim energetske razredima , osnivanje pučkih kuhinja i smještaja za beskućnike, davanje poticaja mladima u vidu kredita na kupnju prve nekretnine.
4. Socijalne naknade i usluge – osiguranje materijalne i nematerijalne pomoći najpotrebitijima, unaprjeđenje socijalnih davanja, poboljšanje domova socijalne skrbi, proširivanje socijalnih usluga, omogućavanje beskućnicima normalne životne uvijete i sl.
5. Zdravstveni sustav – unaprjeđenje i reorganizacija zdravstvenog sustava, unaprjeđenje sustava hitne pomoći, poticanje na očuvanje i prevenciju zdravlja, usvajanja novih

modela za olakšavanje posla zdravstvenih djelatnika, osiguranje zdravstvene njege za socijalno ugroženo stanovništvo i s.

6. Skrb o starijim osoba – proširivanje kapaciteta doma za starije i nemoćne osobe, poboljšanje usluga starijim osobama, zbrinjavanje starijih osoba slabijeg imovinskog statusa
7. Borba protiv zaduženosti i financijska neovisnost – provođenje predstečajne nagodbe, financijsko obrazovanje stanovništva, održivost javnih financija
8. Regionalni razvoj – poticanje razvoja gospodarstva na područjima posebne državne skrbi, poboljšanje kvalitete života i dostupnosti usluga u ruralnim područjima, poticanje razvoja poljoprivrede, poticanje stanovanja u ne naseljenim područjima.

Promatrajući navedene smjernice, vidljivo je da Republika Hrvatska raznim mjerama po sektorima nastoji umanjiti nejednakost unutar društva. Kroz sustave obrazovanja, povećanja socijalnih naknada, poticanja na zapošljavanje i brojnim drugim mjerama, Republika Hrvatska se bori protiv siromaštva. Nakon ulaska u Europsku uniju vidljive su brojne promjene, odnosno poboljšanja u raznim sferama počevši od obrazovanja pa sve do regionalnog razvoja. Republika Hrvatska nastoji iskoristiti sve poticaje za razvoj gospodarstva što u konačnici utječe na smanjenje siromaštva. Provođenjem raznih projekata sufinanciranih od strane Europske unije utječe se na smanjenje nejednakosti.

5. ZAKLJUČAK

U suvremenom dobu, ekonomska nejednakost konstantno se povezuje s raspodjelom dohotka i siromaštvom društva. Važno je naglasiti kako su ekonomska nejednakost i siromaštvo u bliskom odnosu, ali ne moraju uvijek ovisiti jedan o drugome. Primjerice, smanjenje ekonomske nejednakosti ne mora rezultirati smanjenjem siromaštva. Drugim riječima, dvije zemlje s istom razinom siromaštva ne moraju imati jednak jaz između bogatstva i siromaštva. Raspodjela dohotka, također, utječe na nejednakost i siromaštvo određene zemlje. Prevelika prisutnost nejednakosti u raspodjeli dohotka može povećati siromaštvo zemlje.

Ekonomska nejednakost predstavlja vrlo složen problem današnjice. Naime, unatoč velikom napretku tehnologije, medicine te općih uvjeta za život, javlja se veliki jaz između bogatih i siromašnih društvenih slojeva. Napredak tehnologije vuče za sobom i automatizaciju, što rezultira smanjenjem potrebe za ljudskim resursima. Ključni problem nastaje kada u situacijama gospodarskog rasta, bogati postaju još bogatiji, dok s druge strane siromašni ostaju siromašni.

Prilikom analize pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj, uočeno je kako je stopa rizika od siromaštva za Republiku Hrvatsku iznosila 19,3 % u 2018. godini. Usporedno s nekim europskim zemljama poput Danske koja je zabilježila nisku stopu rizika od 12,7 % te Litvu koja ima stopu rizika 22,9 %, Hrvatska se nalazi bliže državama s većim postotkom rizika od siromaštva. Važno je naglasiti, analizirajući podjelu Hrvatske na Kontinentalnu i Jadransku, da postoji također razlika u stopi siromaštva, pri čemu Jadranska Hrvatska ima manju stopu rizika siromaštva od Kontinentalne Hrvatske. Za pretpostaviti je to kako je to rezultat turizma te slabije razvijenost poljoprivrede.

Potrebno je istaknuti kako su nejednakost u raspodjeli dohotka i siromaštva ključni problemi s kojima se susreću gotovo sve zemlje svijeta. Nejednakost i siromaštvo utječu na kvalitetu života kako pojedinca tako i društva. Upravo iz tog razloga, Europska unija kao i Republika Hrvatska nastoje raznim strategijama i mjerama smanjiti nejednakost i siromaštvo kako na nacionalnoj razini tako i na razini cijele Europe.

LITERATURA

1. Cini, V., Drvenkar, N., Marić, J. (2011). Problem raspodjele dohotka i analiza siromaštva u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski vjesnik*, Vol. XXIV, No. 1, str. 121. – 136.
2. Dragičević, O. (2016). Suvremeni trendovi međunarodne ekonomske nejednakosti. *Politička misao*, god. 53, br. 2, str. 31 – 63.
3. Državni zavod za statistiku (2020).). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti za 2016., 2017. i 2018. godinu. Dostupno na:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm,
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm i
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-01_01_2017.htm
4. Državni zavod za statistiku (2020). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm
5. Europska komisija (2017). Rješavanje problema nejednakosti. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-addressing-inequalities_hr.pdf
6. Ferenčak, I.: Počela ekonomije, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2003.
7. Intelligent Economicst. The Lorenz Curve. Dostupno na: <https://www.intelligenteconomist.com/lorenz-curve/>
8. Jurković, P.: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002
9. Milanović, B. (2005). *Worlds apart: measuring international and global inequality*. New York: Princeton University Press.
10. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2020). Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti (2014. – 2020.). Program provedbe Strategije. Dostupno na: <https://mdomsp.gov.hr/pristup-informacijama/nadzor-i-predstavke-1679/strategije/strategija-borbe-protiv-siromastva-i-socijalne-iskljucenosti-2014-2020/659>
11. Nestić, D. (2002). Ekonomska nejednakosti u Hrvatskoj 1998. manja od očekivanja. *Ekonomski pregled*, Vol. 53 No. 11-12, str. 1112.
12. Odoabaša, R. (2012). Nova nejednakost - izvori I štetne posljedice rastuće imovinske i dohodovne nejednakosti. *Pravni vjesnik*, Vol.28 No.2, str. 59. – 69.

13. Šućur, Z. (2001). Siromaštvo – Teorije, koncepti i pokazatelji. Zagreb. Pravni fakultet u Zagrebu.

POPIS SLIKA

Slika 1. Lorenzova krivulja	8
-----------------------------------	---

POPIS TABLICA

Tablica 1. Ključni pojmovi nejednakosti.....	4
Tablica 2. Pozitivni i negativni učinci nejednakosti	5
Tablica 3. Ključni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine.....	13
Tablica 4. Stopa rizika od siromaštva Jadranske i Kontinentalne Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2018. godine	15
Tablica 5. Dodatni pokazatelji siromaštva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2018. godine.....	16
Tablica 6. Usporedba pokazatelja siromaštva na razini EU - 22 i Republike Hrvatske u 2018. godini	17